

X. Ders: İbn Sina'nın (Avicenna) felsefesi: İbn Sina (980-1037): Ebu Ali el-Hüseyin ibn Abdullah ibn Hasan ibn Ali ibn Sina: Buhara yakınlarında Afşana kasabasında doğmuştur. 10 yaşında Kur'an-ı Kerim'i ezberlemiş, daha sonra da fıkıh dersleri almıştır. Matematiğe, Astronomiye, Metafiziğe ve Mantığa ilgi duymuş, Euclides'in 'Elementler' i ile Batlamyus'un 'Al-Majest' ini okumuş; fakat Aristoteles'in 'Metafizik' ini kırk kere okumuş olmasına rağmen hiçbir şey anlamamıştır. Ne zaman ki, Farabi'nin bu kitap üzerine yazdığı şerhi ('fi Ağraz Kitab Ma bade't-Tabiia') okumuştur işte o zaman Aristoteles'in 'Metafizik' ini de anlamıştır. 13-14 yaşlarında iken tıp, matematik, mantık ve fizik dallarında üstün başarılar göstermiş, henüz 17 yaşındayken Sultan Nuh ibn Mansur'un amansız hastalığına çare bulunca, saraya alınmış ve saraydaki 'Sivanü'l-Hikme' adlı kütüphaneye müdür tayin edilmiştir. Böylece, oradaki her kitabı da okuma fırsatı bulmuş ve artık her sahada söz sahibi bir ilim adamı olmuştur. Henüz 21 yaşındayken komşusu Ebu'l Hüseyin el-Arudi'nin kendisinden bütün ilimler hakkında bilgi veren bir kitap yazmasını istediğinde, onun adıyla anılan 'el-Hikmetu'l-Arudiyah' adlı eserini yazmıştır. Daha sonra, Ebu Bekr el-Berki adlı bir din bilgini, kendisinden felsefi ilimleri açıklayan bir kitap yazmasını istemiş, o da yaklaşık yirmi cilde varan 'el-Hasıl ve'l- Mahsul' adlı eserini kaleme almış; bundan sonra da ahlaka ait 'el-Birr ve'l-İsm' adlı eserini yazmıştır. Bu arada bazı devlet işlerini de idare etmiş olan İbn Sina, babasının ölümü üzerine Buhara'yı terk etmiş, çeşitli şehirleri dolaştıktan sonra İsfahan'a gitmiştir. Burada *Kitabu's-Şifa*, *Kitabu'n-Necat*, *el-Kanun fi't-Tıb'*...vb. gibi ünlü eserlerini kaleme almış, bundan sonra da Hemedan'a gitmiştir. Orada yakalandığı bir hastalıktan kurtulamayarak 1037'de, 58 yaşındayken vefat etmiştir.

İbn Sina'nın pek çok eseri vardır. Bunlardan bazıları: *Kitabu's-Şifa*, *Kitabu'n-Necat*, *el-Kanun fi't-Tıb'*, 'el-İşarat ve't-Tenbihat', 'Uyun el-Hikme', 'Hayy ibn Yakzan', 'Kitabu'l-İnsaf', 'Danışname' 'Risale fi'l-Hudud', 'Risale fi Mahiyti'l-İşık'tır.

Farabi'den aldığı ilhamla, İbn Sina da, varlığı, zorunlu ve mümkün olmak üzere ikiye ayırmıştır. Zorunlu varlık, var olması, varlığı açısından zorunlu olan varlıktır. Bu varlık, var olmamazlık edemez. Mümkün varlık ise, varlığı ve yokluğu mümkün olabilen varlıktır. Bunların tanımlarını İbn Sina şöyle yapmıştır: "**Zorunlu varlık, var olmadığı farz edilince çelişkiye düşülen varlıktır. Mümkün varlık ise, var olmadığı farz edilince, çelişkiye düşülmeyen varlıktır.**" (İbn Sina, *Kitabu'n-Necat*,s.366; 383-384).Ona göre, zorunlu varlık, elbette Allah'tır. O, zorunlu varlık olarak saf gerçek (*hakk mahz*); saf iyi (*hayr mahz*) dir. (*Kitabu's-Şifa*, s.356). "**Varlığında bizzat mükemmeldir. O, kötülük ve mükemmelsizliğin dışındadır. Saf iyiliktir. Saf akıldır ve her şeyi zata ile bilendir. O, hakimdir. Mutlak cömerttir. O'nun fiili mutlak cömertliktir. O, mutlak güzelliştir. O, hem Aşık, hem Maşuk hem de aşkın bizzat kendisidir.**" (*Kitabu's-Şifa*,s.368-369).

İbn Sina, Allah'ı her yönden mükemmel görür ve ondan daha mükemmel bir başka varlık düşünemeyeceğini, bu nedenle, O'nun var olduğunun ispatlanabileceğini ortaya koyar. Ona göre, bizzat varlık fikri, bizi varlığın gerçekten var olduğuna götürür.